

ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТИВНІСТЬ ТА МОТИВАЦІЯ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті аналізуються особливості психологічної адаптивності та мотивації до професійної діяльності медичних сестер в умовах воєнного стану. Негативний психоемоційний стан медичних сестер може призводити до зниження якості медичних послуг, що в умовах війни може мати серйозні наслідки для здоров'я пацієнтів та самих медичних працівниць. Вивчення адаптивності та мотивації медичного персоналу сприяє покращенню їхнього здоров'я та добробуту.

Ключові слова: психологічна адаптивність, мотивація до професійної діяльності, медичний персонал, воєнний стан.

The article analyzes the features of psychological adaptability and motivation to professional activity of nurses in martial law conditions. Negative psycho-emotional state of nurses can lead to a decrease in the quality of medical services, which in war conditions can have serious consequences for the health of patients and healthcare workers themselves. Studying the adaptability and motivation of medical staff helps to improve their health and well-being.

Key words: psychological adaptability, motivation for professional activity, medical staff, martial law.

Професійна діяльність медичних сестер напряму пов'язана з емоційними та фізичними перевантаженнями, особливо в часи воєнного стану, в якому перебуває Україна. Через подібні навантаження медичних сестер зменшується психологічна адаптивність не лише до власної професійної діяльності, але й до подій в особистому житті, також знижується внутрішня мотивація до професійної діяльності та зовнішня позитивна, лишається лише зовнішня негативна мотивація, яка не завжди приносить особі задоволення від своєї діяльності. Відсутність мотивації та нездатність адаптуватися до стресових умов у медичних сестер сприяє погіршенню якості професійної діяльності, що в свою чергу знижує якість надання медичних послуг і є небезпечним як для життя пацієнтів, так і для стану медичного персоналу.

Психологічна адаптація часто розглядається у взаємозв'язку з адаптацією соціальною, а професія медичного працівника закладає в собі і соціальний аспект, адже спілкування з пацієнтами та колегами є неминучим. Соціальний аспект адаптації забезпечує нормальне функціонування людини в суспільстві, адже стимулює розвиток та формування особистості, а також забезпечує пристосування до нового середовища (входження до групи колег, знайомство та спілкування з пацієнтами) [2]. Отже, психологічна адаптивність медичних сестер є

важливою складовою не лише їхньої життєдіяльності, але й професійної сфери.

Мотивація до професійної діяльності є не менш важливим аспектом в житті медичних сестер, адже вона пронизує не лише задоволеність життям, своєю особистістю, але й задоволеність своїм досвідом, навичками, бажання надавати допомогу іншим і працювати загалом. Важливо підтримувати мотивацію медичних працівників як молодих, так і більш досвідчених. Звісно, що рівень мотивації залежить не лише від умов на робочому місці, але й від внутрішнього стану людини, від життя поза межами своєї роботи, проте важливо відслідковувати загальний рівень професійної мотивації медичних працівників задля збереження їх психічного здоров'я та стану, а також задля ефективності їхньої роботи[1].

Окрім цього, наразі медичний персонал є вразливим за рахунок підвищення навантаження на медичну сферу в умовах воєнного стану, тож важливо відслідковувати рівень їх психологічної адаптивності та мотивації до професійної діяльності.

Мета статті – дослідити взаємозв'язок рівня психологічної адаптивності із мотивацією до професійної діяльності медичних сестер в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. Емпіричне дослідження проводилось на базі КНП «Херсонської міської клінічної лікарні ім. Є.Є. Карабелеша» Херсонської міської ради, КНП «Дитячої клінічної лікарні №7» м. Києва, КНП «Київської міської клінічної лікарні №12» та охопило 60 респонденток віком від 18 до 60 років.

У процесі дослідження рівня психологічної адаптивності було використано методику «Самооцінка психологічної адаптивності».

Отримані результати представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Рівень психологічної адаптивності медичних сестер

Рівень	Високий рівень	Вище середнього	Середній рівень	Нижче середнього	Низький
Показники	5%	38,3%	30%	6,7%	20%

Результати дослідження показали, що лише 5% медичних сестер продемонстрували високий рівень психологічної адаптивності. Це означає, що вони вміють добре справлятися з стресовими ситуаціями, зберігати спокій та ефективно виконувати свої обов'язки навіть під тиском. Вони є найбільш стійкими та здатними до швидкого пристосування до змін.

38,3% респонденток виявили адаптивність вище середнього рівня. Ці медичні працівниці в цілому добре адаптуються до нових обставин, хоча інколи можуть втрачати рівновагу в умовах сильного стресу.

Третина учасниць (30%) має середній рівень адаптивності, що означає їхню здатність адаптуватися до звичайних умов, але вони все ще стикаються з труднощами під час стресових ситуацій. Вони можуть

впоратися з повсякденною роботою, однак їм складніше зберігати спокій у критичних моментах.

20% респонденток виявили низький рівень психологічної адаптивності, що вказує на значні труднощі в адаптації до змін. Ці медичні сестри найбільш вразливі до емоційного вигорання, тривожності та депресії, що негативно впливає на їхню професійну діяльність та якість роботи.

Для дослідження мотиваційного аспекту професійної діяльності нами було обрано методику «Діагностика професійної мотивації».

Основні результати представлені на таблиці 2.

Таблиця 2.

Діагностика професійної мотивації

Мотиваційний комплекс	Прояв серед медичних працівниць
ВМ>ЗПМ>ЗНМ	20%
ВМ=ЗПМ>ЗНМ	6,7%
ЗНМ>ВМ=ЗПМ	25%
ВМ=ЗПМ=ЗНМ	10%
ЗПМ=ЗНМ<ВМ	3,3%
ЗНМ>ЗПМ>ВМ	16,7%
ЗПМ>ВМ>ЗНМ	6,7%
ВМ=ЗНМ>ЗПМ	11,7%

У вибірці медичних сестер два найпоширеніші мотиваційні комплекси – це ВМ>ЗПМ>ЗНМ (20% респонденток) та ЗНМ>ВМ=ЗПМ (25% медичних працівниць). Ці мотиваційні типи значно відрізняються один від одного і є майже протилежними за своєю суттю.

Медичні сестри з комплексом ЗНМ>ВМ=ЗПМ мають виражену зовнішню негативну мотивацію, тобто їх основним стимулом на роботі є уникнення неприємних наслідків, таких як звільнення, догани або страх невдачі. Для них внутрішня мотивація та зовнішня позитивна мотивація на рівних, проте їхня роль є значно меншою порівняно з негативною мотивацією.

І навпаки, медичні працівниці з мотиваційним комплексом ВМ>ЗПМ>ЗНМ мають високий рівень внутрішньої мотивації, тобто вони працюють через особисте бажання розвиватися та самореалізовуватися в професії. Зовнішня позитивна мотивація також важлива для них, але менш значуща порівняно з внутрішньою. Вони цінують визнання та похвалу, або ж фінансове заохочення. Зовнішня негативна мотивація для цієї групи є найменш вираженою і грає незначну роль.

Кореляційний аналіз взаємозв'язку між психологічною адаптивністю та професійною мотивацією дозволив нам отримати такі результати:

Між психологічною адаптивністю та внутрішньою мотивацією існує сильний позитивний кореляційний зв'язок ($p < 0.001$). Люди, які здатні легко адаптуватися до змін, зазвичай мають високу внутрішню мотивацію. Це

пов'язано з тим, що вони знаходять сенс у своїй діяльності, отримують задоволення від життя та виявляють великий інтерес до навколишнього світу, що в свою чергу сприяє їхній здатності пристосовуватися до нових ситуацій.

Виявлено сильний негативний кореляційний зв'язок між психологічною адаптивністю та зовнішньою негативною мотивацією ($p < 0.001$). Ті, хто добре адаптується до стресових обставин, зазвичай менше піддаються впливу негативних факторів, таких як страх покарань чи невдач. Це свідчить про те, що чим краще людина адаптується, тим менше на неї впливає негативна мотивація.

Помірний позитивний кореляційний зв'язок спостерігається між психологічною адаптивністю та зовнішньою позитивною мотивацією ($p < 0.01$). Це вказує на те, що позитивні зовнішні фактори, як-от похвала або визнання, можуть сприяти адаптації, але їхній вплив є помірним і не настільки значним, як внутрішня мотивація.

Отже, можемо зробити висновок, що психологічна адаптивність найбільше пов'язана з внутрішньою мотивацією, адже друга допомагає людині знаходити сенс у роботі та житті загалом. Ті, хто добре адаптується, менше залежні від негативних зовнішніх факторів. Хоча позитивні зовнішні стимули можуть допомагати адаптації, вони не є настільки сильними, як внутрішні фактори.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Максимець С. Психічне здоров'я медичних працівників в умовах професійного стресу. Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Суспільство для психічного здоров'я особистості: взаємодія родини, освіти, громади» (м. Житомир, 24 листопада 2022 р.). Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/35206>.
2. Титаренко Т. М. Життєві домагання особистості: монографія / За ред. Т. М. Титаренко. К. : Педагогічна думка, 2007. 456 с.

Науковий керівник кандидатка психологічних наук, доцентка, Тавровецька Н.І.